

10. Väzba – podmienky vo výkone väzby, podmienky v CPZ

– autentický opis podmienok vo výkone väzby a podmienok v CPZ advokátom JUDr. Martinom Ribárom

Zo strany predstaviteľov právnickej obce, predovšetkým zo strany členov Slovenskej advokátskej komory (SAK) obhajcov – advokátov činných pri obhajobe klientov v trestných konaniach, ale aj zo strany akademikov, či zo strany niektorých sudcov **bolo opakovane poukazované od roku 2020 na možné zneužívanie inštitútu väzobného stíhania v trestných konaniach.**

Boli vznesené výhrady k možnému zneužívaniu inštitútu väzby na vytváranie nátlaku na obvineného s cieľom získať jeho priznanie, či spoluprácu pri odhaľovaní inej trestnej činnosti, k využívaniu väzobnej formy stíhania ako pravidla, problematickým bolo/je nepochopenie OČTK, politikov, ale aj časti verejnosti, že väzba je dočasný zaisťovací inštitút a nejedná sa o druh trestu.

Veľmi negatívne bola vnímaná väzba v prípadoch, v ktorých dochádzalo k zjavným prietahom v trestnom konaní zo strany orgánov činných v trestnom konaní.

Znepokojenie vyvolali informácie o ponížujúcom zaobchádzaní vo väzbe s podozrením, že cieľom takého zaobchádzania je získanie priznanie obvinených väzobne stíhaných osôb.

Alarmujúce boli informácie o samotných podmienkach vo výkone väzby, predovšetkým v tzv. kolúznej väzbe, pričom podmienky vo väzbe nie sú súladné s európskymi štandardami a dlhodobé sú prehliadané a ignorované odporúčania Európskeho výboru na zabránenie mučenia (CPT), v zmysle ktorých je neprípustné, aby osoby v tzv. kolúznej väzbe trávili 23 hodín v cele bez možnosti ďalších aktivít mimo cely a osobám v kolúznej väzbe neboli umožňované návštevy vo výkone väzby zo strany rodinných príslušníkov a blízkych osôb.

Na uvedené možné zneužívanie inštitútu väzby v trestných konaniach poukazovali aj priamo väzobne stíhané osoby.

JUDr. Martin Ribár – autentický opis podmienok vo výkone väzby a v CPZ

Ohľadom výkonu väzby, predovšetkým podmienok vo väzbe a najmä tzv. kolúznej väzbe a o podmienkach v CPZ (cela policajného zaistenia), **informoval verejnosť opakovane publikovaním článkov advokát JUDr. Martin Ribár, ktorý sám strávil vo väzbe viac ako rok a pol.**

Po jeho prepustení z väzby sa JUDr. Martin Ribár začal venovať vo verejnom priestore problematike trestných konaní a negatívnych javov v justícii, a to okrem iného aj o inštitútu väzby. (www.zapravnystat.sk , FB - Za právny štát @zapravnystat), založil aj Občianske združenie ZA DEMOKRACIU A PRÁVNY ŠTÁT, ktoré sa venuje uvedenej problematike.

JUDr. Martin Ribár bol zadržaný a následne vzatý do väzby dňa 28.10.2019 a z väzby bol bezodkladne prepustený dňa 14.5.2021 Nálezom Ústavného súdu SR zo dňa 13.5.2021 III. ÚS 33/2021, **vo väzbe strávil celkovo 565 dní, pričom viac ako 14 mesiacov strávil v tzv. kolúznej väzbe.**

Ústavný súd SR v svojom Náleze zo dňa 13.5.2021 sp. zn.: III. ÚS 33/2021 skonštatoval, že väzobné stíhanie obvineného JUDr. Martina Ribára bolo protiústavné a protizákonné.

Ústavný súd SR celkovo vydal 3 nálezy ohľadom väzby obvineného advokáta JUDr. Martina Ribára, pričom **vo všetkých došlo ku konštatácii, že jeho väzba bola nezákonná**, konkrétne to boli nasledujúce nálezy Ústavného súdu SR:

- III. ÚS 33/2021 zo dňa 13.5.2021
- II. ÚS 299/2021 zo dňa 30.9.2021
- II. ÚS 373/2021 zo dňa 2.12.2021

JUDr. Martin Ribár publikoval ohľadom **podmienok vo výkone väzby a CPZ** viacero článkov, pričom najvýstižnejší opis sa nachádza v nižšie uvedených článkoch:

1. **Pohľad z oboch strán mreží na nadužívanie kolúznej väzby a inštitútu kajúcnika v trestných konaniach** – publikovaný dňa 16.1.2021 na právnickom portály Právne listy:

- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a918-pohlad-z-obocho-stran-mrezi-na-naduzivanie-koluznej-vazby-a-institutu-kajucnika-v-trestnych-konaniach>

príčom tento článok bol publikovaný ešte počas jeho väzobného stíhania

V druhej časti uvedeného článku s podnadpisom – **Podmienky kolúznej väzby na Slovensku v súčasnosti** priamo z výkonu väzby autenticky opisuje podmienky vo výkone väzby.

2. **CPZ - ľudská dôstojnosť v 21. storočí na Slovensku v praxi** - publikovaný dňa 9.2.2021 na právnickom portály Právne listy:

- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a932-cpz-ludska-dostojnost-v-21-staoroci-na-slovensku-v-praxi>

príčom tento článok bol publikovaný ešte počas jeho väzobného stíhania – uvedené obsahuje autentický opis podmienok v CPZ a následný transport obvineného na súd konajúci o väzbe, spolu s opisom podmienok v „kobkách“ pri rozhodovaní o väzbe

3. **Podmienky väzby a nutnosť zmeny ich právnej úpravy vo vzťahu k judikatúre ESĽP** – publikovaný dňa 14.3.2021 na právnickom portály Právne listy:

- <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a947-podmienky-vazby-a-nutnost-zmeny-ich-pravnej-upravy-vo-vztahu-k-judikature-eslp>

príčom tento článok bol publikovaný ešte počas jeho väzobného stíhania – v článku opisuje podmienky vo výkone väzby a ich nesúladosť s judikatúrou ESĽP, taktiež opísal, že podmienky vo výkone väzby *de iure* nevinného človeka sú *de facto* horšie ako už u právoplatne odsúdených osôb vo výkone trestu odňatia slobody

4. **Humanizácia výkonu väzby - pohľad "z prvej ruky" po 565 dňoch vo väzbe** – publikovaný dňa 7.12.2021 na blogu Denníka SME:

- <https://blog.sme.sk/ribar/spolocnost/humanizacia-vykonu-vazby-pohlad-z-prvej-ruky-po-565-dnoch-vo-vazbe>

príčom tento článok bol publikovaný po jeho prepustení z väzby

JUDr. Ribár identifikoval a popísal v zhuťnenej podobe ako najproblematickejšie v podmienkach výkonu väzby, predovšetkým výkonu tzv. „kolúznej väzby“ nasledovné nedostatky, ktoré korešpondujú s vytýkanými nedostatkami zo strany CPT:

- pobyt na cele 23 hodín denne
- vychádzky 1 hod. denne v uzatvorených koridoroch bez možnosti horizontálneho výhľadu (najmenšie vychádzkové koridory o rozmeroch cca. 4x1,8m)
- cela o rozmeroch 4x2m vrátane zariadenia neposkytuje priestor na pohyb
- budenie nočnými kontrolami – nedostatok neprerušovaného spánku
- žiadne činnosti/aktivity mimo cely – absolútna nečinnosť
- dlhodobá absencia slnečného svetla/ prirodzeného denného svetla
- obmedzený prístup ku knihám
- nedostatočná strava
- nedostatočný prístup k teplej vode/hygiene
- neumožnenie návštev s rodinou – v prípade JUDr. Ribára 11 mesiacov
- neumožnenie telefonovania s rodinou – v prípade JUDr. Ribára viac ako 14 mesiacov
- dlhotrvajúce doručovanie pošty

Alarmujúci je opis podmienok v CPZ – cele policajného zaistenia, opis transportu na súd a opis „čakaní“ v „KOBKÁCH“ na väzobné rozhodnutie súdu.

S ohľadom na zachovanie autenticity opisu vyššie uvedeného uvádzame kompletný obsah vyššie uvedených článkov JUDr. Martina Ribára:

1. „Pohľad z oboch strán mreží na nadužívanie kolúznej väzby a inštitútu kajúcnika v trestných konaniach“

Tento článok je reakciou na články JUDr. Petra Šamka *K nadužívaniu trvania kolúznej väzby v trestnom konaní* (Právne listy 8.12.2020) a *Kult kajúcnika ako trend roku 2020 alebo čo nás môže naučiť prípad prokurátora JUDr. Jozefa Mamráka* (Právne listy 29.12.2020).

V článku čerpám zo svojich dlhodobých osobných skúseností a poznatkov ako advokáta pri výkone obhajoby v trestných veciach a od 28.10.2019 aj z osobných skúseností väzobného stíhania v kolúznej väzbe v spojení s využívaním inštitútu kajúcnika. Môj článok nie je obhajobou v mojom trestnom konaní – cítim však potrebu vyjadriť sa ku skutočnostiam uvedených v článkoch JUDr. Šamka, poukázať na reálne podmienky vo výkone väzby, najmä kolúznej, ako aj na niektoré nežiadúce trendy v trestnom konaní, ktoré sú žiaľ v poslednej dobe príliš často prítomné v trestných konaniach pri využívaní inštitútu kajúcnika.

Počas mojej praxe výkonu advokácie od roku 2002 som spoznal desiatky príslušníkov PZ, od obvodných oddelení, cez Okresné, Krajské riaditeľstvá Policajného zboru, po „elitné“ jednotky NAKA (ÚBOK), spoznal som desiatky prokurátorov z Okresných, Krajských prokuratúr, ÚŠP GP SR, či prokurátorov Generálnej prokuratúry SR, spoznal som desiatky sudcov na všetkých druhoch a stupňoch súdov po celom území SR – ktorých prácu si nesmierne vážim a voči ktorým nemôžem mať ani náznakom žiadne výhrady k ich činnosti a s ktorými som mal veľmi korektné pracovné skúsenosti a vzťahy. Veľmi by ma mrzelo, ak by obsah tohto článku mal byť pochopený ako zneváženie práce a činnosti polície, prokuratúry a súdov ako celku. Každopádne nie len ja, ale aj veľa mojich kolegov môže potvrdiť, že všetky mnou uvádzané skutočnosti v tomto článku je možné podložiť mnohými konkrétnymi a reálnymi prípadmi z praxe.

Kolúzna väzba nie je využívaná na zabezpečenie procesných úkonov, ale na „produkcii“ kajúcnikov.

Dlhotrvajúca kolúzna väzba so všetkými jej obmedzeniami (ktoré podrobnejšie popíšem v závere tohto článku), kedy hlavným argumentom jej dôvodnosti je práve obava z možného ovplyvňovania kajúcnikov, sú práve tie faktory, ktoré donútia množstvo obvinených „vymäknúť“ a spolupracovať s OČTK. Takíto „vymäknutí“ obvinení sa stavajú ďalšími kajúcnikmi, ktorých výpovede majú za následok ďalšie vznášanie obvinení, ďalšie väzobné stíhania, alebo predlžovanie trvania lehoty väzby pôvodných obvinených, najmä tých, ktorí sa doposiaľ nepriznali alebo popierajú výpovede kajúcnikov. Toto je de facto zo strany OČTK (a žiaľ pričasto aj zo strany konajúcich väzobných súdov) považované a prezentované ako potvrdzovanie dôvodnosti väzobného stíhania tých obvinených, ktorí sa nepriznávajú k trestnej činnosti a popierajú pravdivosť výpovedí kajúcnikov. A to bez ohľadu na reálnu pravdivosť výpovedí kajúcnikov a bez vykonania ďalšieho dokazovania ohľadom overenia pravdivosti výpovedí kajúcnikov. Najčastejším argumentom ohľadne vierohodnosti výpovedí kajúcnikov a dôvodnosti väzby obvinených popierajúcich ich výpovede je tvrdenie, že predsa aj ďalší kajúcnici preukazujú „pravdivosť“ výpovedí pôvodných kajúcnikov. Pri takomto využívaní inštitútu kolúznej väzby sa hlavne pri obvinených popierajúcich svoju trestnú činnosť a výpovede kajúcnikov nastoľuje otázka, či účelom kolúznej väzby je skutočne zabezpečenie dispozície obvineného pre OČTK.

Z aktuálnych trendov rozhodovacej praxe totiž skôr vyplýva, že účelom kolúznejskej väzby má byť „produkcia“ ďalších kajúcnikov, nie zabezpečenie, aby bol obvinený k dispozícii OČTK na promptnú realizáciu procesných úkonov.

Je možné úplne oprávnene sa domnievať, že vyššie uvedené nadužívanie kolúznejskej väzby v spojitosti s praxou „výmeny“ väzobného stíhania za postavenie kajúcnika sa stal nebezpečným trendom v postupe OČTK. Takáto prax nemôže predstavovať nič iné, iba nátlakový prostriedok na priznanie a spoluprácu výmenou za stíhanie na slobode, čo síce na prvý pohľad môže vyvolať zdanie „uľahčenia“ práce OČTK a nastolenia spravodlivosti, ale pri detailnejšom pohľade je takáto prax popieraním nielen základných zásad, ale aj samotného zmyslu trestného konania. Na stanovenie objektívnej dôvodnosti predpokladu, že väzobne stíhaná osoba bude aj právoplatne odsúdená nie je možné považovať spojenie iba niekoľkých „puzzle dielikov“ ktoré do seba zdanlivo zapadajú. Trestné konania vrátane väzobných konaní je potrebné vnímať ako kontinuálny proces, ktorého cieľom je hľadanie objektívnej pravdy, spoľahlivé ustálenie skutkového stavu, o ktorom nie sú žiadne pochybnosti, ako aj odhaľovanie a spravodlivé potrestanie skutočných páchatel'ov trestnej činnosti.

Opodstatnenosť vyššie uvedenej domnienky nadužívanie kolúznejskej väzby v spojitosti s inštitútom kajúcnika je možné vyvodíť z nasledovných skutočností:

- Takmer všetci väzobne stíhaní sú vzatí do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1, písm. b), c) Trestného poriadku, t.j. z dôvodov kolúznejskej a preventívnej väzby.
- Takmer všetci väzobne stíhaní obvinení sú umiestňovaní do Ústavov na výkon väzby značne vzdialených od miesta vyšetrovania, bydliska obvinených a najmä sídiel ich obhajcov. Ak väzobný súd neakceptuje návrh prokuratúry na umiestnenie obvineného do vzdialeného ÚVV, takmer vzápätí po vzatí do väzby sú obvinení eskortovaní do vzdialenejších väzníc na príkaz prokurátora. Reálnym cieľom tohto postupu je minimalizovať kontakt obvinený – obhajca, čo samozrejme vytvára značný tlak na psychiku obvineného.
- Takmer vždy je dôvodom kolúznejskej väzby najmä obava z možného ovplyvňovania „kajúcnikov“, ktorí stáli za vznesením obvinenia, resp. kajúcnikov, ktorí neboli ani vzatí do väzby (resp. nebol podaný návrh na ich vzatie do väzby a pod hrozbou väzobného stíhania sa rozhodli spolupracovať alebo začali spolupracovať po krátkom pobyte vo väzbe).
- **Takmer vždy je u obvinených v kolúznejskej väzbe znemožnená ich komunikácia s príbuznými – nepovolením telefonovania z ÚVV rodine, a nepovolením návštev príbuzných v ÚVV – často na základe arbitrárnych rozhodnutí o nepovolení návštev telefonovania, bez akéhokoľvek reálneho zdôvodnenia (iba s poukazom na zákon o výkone väzby 221/2006 Z.z. a „charakter“ trestnej činnosti). Pošta ide cez kontrolu OČTK – je úplne bežné, ak list ide jedným smerom (obvinený – rodina, rodina – obvinený) 2-3 týždne, nie je výnimkou ani 4-5 týždňov na zaslanie a doručenie pošty. Uvedené má najviac pôsobiť na psychiku obvineného v kolúznejskej väzbe, nepovolenie telefonovania a návštev má „zlomiť“ obvinených – hoci s poukazom na Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2013/48/EU je minimálnym štandardom povolenie komunikácie prinajmenšom s jednou označenou osobou – a hoci obvinení a obhajca nepovolenie návštev, telefonovania vyšetrovateľom napáda postupom podľa ust. § 210 Trestného poriadku.**
- Žiadosti o preskúmanie postupu policajta prokurátor odmieta tieto podnety ako nedôvodné (k výkonu dozoru prokurátora sa podrobnejšie vyjadrím nižšie), hoci ide o jednoznačné porušovanie práv obvinených a ich rodinných príslušníkov. Uvedené je o to absurdnejšie, že v zmysle ust. zák. 221/2006 Z. z. o výkone väzby sú telefonáty s osobami (okrem obhajcov)

nahrávané a archivované, môžu byť realizované v prítomnosti OČTK či príslušníkov ZVJS a taktiež pri návštevách príbuzných v ÚVV si OČTK môžu vymeniť svoju prítomnosť. Takýto postup je jednoznačne čistým nátlakovým prostriedkom na obvinených.

- Výsluchy korunných svedkov a kajúcnikov sú často krát plánované dlhé mesiace po vzatí do väzby, dôkazy navrhované obvinenými a ich obhajcami, ktoré majú vyvracať tvrdenia proti obvineným sú takisto vykonávané s niekoľkomesačnými oneskoreniami. Taktiež vykonávanie množstva nepodstatných výsluchov s ohľadom na väzobne stíhaných obvinených má slúžiť na preukázanie dojmu obtiažnosti veci a o aktívnom prístupe k vyšetrovaniu, aby sa nedalo hovoriť o nečinnosti OČTK, hoci tie sú povinné vykonávať prednostne úkony vo vzťahu k väzobne stíhaným obvineným. Absurdným je naplánovanie výsluchov kajúcnikov (po mesiacoch od vzatia do väzby obvinených) tak, že výsluchy „korunných svedkov“ a kajúcnikov sa „nestihnú“ dokončiť v plánovanom termíne, a ich dopočútia sa naplánujú o ďalšie mesiace – čo je samozrejme dôvodom na pokračovanie vo väzbe u väzobne stíhaných obvinených. Tento spôsob je absurdný a neakceptovateľný aj preto, že takýmto spôsobom, kedy sú kajúcnici vypočúvaní/dopochúvaní s odstupom mesiacov, títo si „zrazu“ spomenú na veci, o ktorých pri predchádzajúcich výsluchoch nič nevedeli, alebo si na tie veci „nespomínali“.
- Ak je vyššie uvedená „taktika“ napádaná obvinenými, či obhajobou, tak argumentom prokuratúry, a žiaľ častokrát aj väzobných súdov je argument o procesnej samostatnosti vyšetrovateľa, a to že plánovanie ako aj spôsob vykonávania úkonov trestného konania je v plnej kompetencii vyšetrovateľa. Tento názor však nepovažujem za správny – pretože je v priamom rozpore s povinnosťami OČTK, tak vyšetrovateľa ako aj prokuratúry. Tieto povinnosti im vyplývajú priamo z Ústavy SR, ale tiež najmä z ustanovení Trestného poriadku uvedených v základných zásadách trestného konania v § 2 Trestného poriadku, najmä ust. §2 ods.1, ods. 2, ods. 4, ods. 5, ods. 6, ods. 7, ods. 9, ods. 10 s dôrazom na ust. § 2 ods. 6 a ods. 10 Trestného poriadku, taktiež ust. § 119 Trestného poriadku, ust. § 201 ods. 2, ods. 3, ods. 4 Trestného poriadku, a ust. § 230 Trestného poriadku a iné (povinnosti vyšetrovateľa a prokurátora). Nehovoriac o tom, že OČTK sú vo všeobecnosti povinné vo väzobných veciach postupovať s urýchlením a osobitnou starostlivosťou. Nespochybňujem procesnú samostatnosť policajta/vyšetrovateľa, avšak táto nesmie byť v rozpore s ich zákonnými povinnosťami. Taktika vyšetrovateľa pri plánovaní úkonov a vykonávaní dôkazov však musí rešpektovať ustanovenia Ústavy SR – najmä čl. 2, ods. 2, podľa ktorého *„štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon“*.
- U väzobne stíhaných obvinených často dochádza k právnej „nadkvalifikácii“ skutkov tak, aby sa jednalo o obzvlášť závažné zločiny. Uvedená praktika výrazne limituje obvinených dostať sa z väzby s argumentom, že sú obvinení z obzvlášť závažnej trestnej činnosti a teda nie je možné využitie inštitútov nahrádzajúcich väzbu. Čo je pre mňa zarážajúce, väzobné súdy často vôbec nereagujú na námietky obvinených a obhajoby o zjavnej nadkvalifikácii skutkov, túto nadkvalifikáciu používajú ako argument na zamietanie žiadostí o prepustenie z väzby, predĺžovanie väzby, na nenahrádzanie väzby inštitútmi nahrádzajúcimi väzbu – hoci zjavná nadkvalifikácia skutkov spochybňuje samotný materiálny dôvod väzby – dôvodnosť obvinenia (materiálny dôvod väzby totiž chýba nielen vtedy, ak sa javí, že obvinený sa skutku nedopustil, ale aj vtedy, ak sa javí, že takýto skutok nie je správne kvalifikovaný). Právna kvalifikácia skutku je totiž základnou podmienkou nielen zákonnosti obvinenia, ale aj zákonnosti väzby (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 29/2015 z 18.2.2015).
- Takmer okamžité prepustenie z väzby obvinených, ktorí sa rozhodnú priznať sa a usvedčovať iných z trestnej činnosti, najmä tých spoluobvinených, ktorí popierajú páchanie trestnej

činnosti a ktorí negujú výpovede „prvotných“ kajúcnikov. Priznanie sa k trestnej činnosti a spolupráca nie je v zmysle ustanovení Trestného poriadku dôvodom na prepustenie z väzby – naopak, prepustenie z väzby „za odmenu“ je aj v zmysle slovenskej judikatúry považované za neprípustné s ohľadom na judikatúru ESĽP. Takisto vnútroštátna judikatúra uvádza, že prepustenie z väzby za popisovaných podmienok je možné považovať za používanie väzby ako nátlakového prostriedku na vynútenie priznania (napr. NSSR 6 Tost 6/2017 zo dňa 22.2.2017, 6 Tost 9/2017 zo dňa 14.3.2017 – „*Prepúšťanie obvinených z väzby na slobodu prokurátorom po tom, čo sa priznali k spáchaniu trestnej činnosti a začali usvedčovať spolupáchateľov naznačuje, že väzba u týchto obvinených mohla byť prostriedkom k vynúteniu priznania, čo je nezákonné*“).

- „Nadpráca“ operatívnych pracovníkov, ktorí pričasto „navštevujú“ obvinených vo väzbe (samozrejme bez prítomnosti obhajcu), ktorým ponúkajú prepustenie z väzby (nie úľavy v trestnom konaní) výmenou za priznanie a za spoluprácu, usvedčovanie svojich spoluobvinených, resp. iných osôb.
- Účelové spájanie viacerých trestných konaní dokopy – čo vždy budí dojem obtiažnosti a rozsiahlosti vecí, zvyšuje závažnosť vecí, čo je často argumentom na držanie obvinených vo väzbe (pričom často následne dôjde k opätovnému rozdeleniu trestných konaní, k vylúčeniu vecí zo spoločného konania – čo je v rozpore so skutočným účelom a zmyslom tohto inštitútu).
- Vylučovanie kajúcnikov na samostatné konania – títo potom vypovedajú v pôvodných konaniach ako svedkovia, čo má z pohľadu OČTK vzbudiť väčšiu dôkaznú silu takýchto výsluchov, pretože obvinený môže klamať, ale svedok nie.
- Prehliadanie výrazných a významných rozporov v jednotlivých výpovediach toho – ktorého kajúcnika, a zjavné prehliadanie významných rozporov vo výpovediach medzi jednotlivými kajúcnikmi navzájom.
- Nevykonávanie konfrontácií medzi kajúcnikmi a obvinenými, hoci o to obvinení alebo obhajoba opakovane žiadajú, resp. nevykonanie konfrontácií v čo najskoršom možnom termíne.
- Prehliadanie významných skutočností o trestnej činnosti „pôvodných“ kajúcnikov, ktoré vyplývajú z výpovedí svedkov, z výpovedí „ďalších“ kajúcnikov, z výpovedí poškodených – pričom sa „pôvodní“ kajúcnici „zabudli“ k tejto trestnej činnosti priznať, zamlčali ju. Pôvodným kajúcnikom nie sú vznášané obvinenia za trestnú činnosť, ku ktorej sa nepriznali. Zásada oficiality vyjadrená v ust. § 2 ods. 5 Trestného poriadku o povinnosti prokurátora stíhať všetky trestné činy, o ktorých sa dozvedel akoby ani neexistovali. (OČTK nechcú pripustiť znevierohodnenie spolupracujúceho kajúcnika, a nechcú si „pohnevať“ kajúcnika vznášaním obvinení, aby neprestal spolupracovať).
- Zvláštne plánovanie termínov výsluchov najmä kajúcnikov (aj za cenu zmeny termínov iných úkonov) tak, aby títo vypovedali vo veľmi krátkej dobe pred rozhodovaním o väzbe obvinených popierajúcich páchanie trestnej činnosti – tesne pred rozhodovaním o žiadostiach o prepustenie z väzby, ale najmä tesne pred rozhodovaním o predĺžení či nepredĺžení lehoty trvania väzby – a tieto výpovede, ktoré sú samozrejme v neprospech obvinených vo väzbe, sú dôvodom na nevyhovenie žiadostiam o prepustenie z väzby, a pričasto sú dôvodom na predĺženie lehoty trvania väzby.

- Vznášanie nových obvinení väzobne stíhaným obvineným popierajúcich páchanie trestnej činnosti len na základe tvrdení „nových“ kajúcnikov, pričom na vznesenie obvinenia postačuje aj ničím neoverené, nepotvrdené tvrdenie jediného nového kajúcnika. Tieto nové obvinenia majú pôsobiť na „zlomenie“ tých obvinených, ktorí popierajú páchanie trestnej činnosti a tvrdenia kajúcnikov, ako aj na ich zotrvanie vo väzbe. V týchto prípadoch OČTK aplikuje zásadu oficiality takmer okamžite.
- Ignorovanie skutočností svedčiacich v prospech väzobne stíhaných obvinených, ignorovanie opakovaných návrhov väzobne stíhaných obvinených na doplnenie dokazovania .
- Zvláštna a neprimeraná „spolupráca“ OČTK s médiami, ktoré disponujú informáciami priamo od OČTK a „pomáhajú“ OČTK pri zdôvodňovaní vznášania obvinení a väzobných stíhaní. Je možné pozorovať naozaj zvláštny fenomén, že v prípadoch, keď je odôvodnenie uznesení o vznesení obvinení veľmi vážne, priamo v rozpore s ust. § 206 ods. 3 Trestného poriadku - *„v presne nezistenom čase ... na neznámom mieste, presne nezisteným spôsobom ... s ďalšími bližšie nestotožnenými osobami ... „* – vtedy majú média také množstvo informácií, že tieto sú schopné vplývať na verejnosť, spoločenskú mienku tak, že je nutné a dôvodné vznášať obvinenia a väzobne stíhať obvinené osoby. Média akoby odôvodňovali alebo doplňovali dôvodnosť obvinení.
- Veľmi závažným fenoménom je účelové zavádzanie väzobných súdov zo strany OČTK, najmä prokuratúry v návrhoch na vzatie do väzby, v návrhoch na predlžovanie lehoty trvania väzby, vo vyjadreniach/stanoviskách k žiadostiam o prepustenie z väzby – pričom v týchto podaniach sú uvádzané argumenty, ktoré vôbec nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, alebo dokonca sú v rozpore s vykonaným dokazovaním, vychádzajú z domnienok a konštrukcií, ktorých jediným cieľom je vziať do väzby, resp. udržať vo väzbe tých, ktorí popierajú páchanie trestnej činnosti a popierajú tvrdenia kajúcnikov.
- V súvislosti s povinnosťou prokuratúry vykonávať dozor nad zákonnosťou v prípravnom konaní je nutné konštatovať, že v mnohých prípadoch odôvodnených sťažností na postup vyšetrovateľov prokuratúra takmer vždy tieto odmieta, a to bez ohľadu na ich dôvodnosť, často bez reálneho zdôvodnenia len prostým konštatovaním, že neboli zistené žiadne pochybenia. Vyšetrovatelia si nad mnohými svojimi pochybeniami ani nelámu hlavu, dokonca sami vyzývajú obhajobu na podanie žiadostí o preskúmanie ich postupu – súc si vedomí, že ich prokuratúra jednoducho „podrží“ .

Kajúcnik a možnosti jeho motivácie z hľadiska jeho osobného postoja a vnútorného vnímania situácie

Účelom tohto článku nie je spochybňovanie zákonnosti inštitútu tzv. kajúcnika alebo volanie po zmene právnej úpravy. Domnievam sa však, že tento inštitút je v poslednej dobe nadužívaný a zneužívaný spôsobom, ktorý je značne vzdialený základným zásadám a princípom trestného konania, aj samotnému zmyslu a účelu inštitútu tzv. kajúcnika. Kajúcnika je totiž vždy potrebné vnímať predovšetkým ako ľudskú bytosť, ktorá sa okrem objektívnych podnetov a racionálneho hodnotenia celkom určite riadi aj svojimi osobnými postojmi a vnútorným vnímaním situácie, v ktorej sa nachádza. V súčasnosti sa však na kajúcnika nepozera ako na ľudskú bytosť, ktorá môže mať veľmi rôznorodý a subjektívny rozsah motivácií stať sa kajúcnikom, ale ako na nedotknuteľný právny inštitút, akýsi „stroj“ na pravdu takmer na úrovni detektora lži. Tento nesprávny prístup je možné vyjadriť nasledovne používanými argumentmi zo strany OČTK a súdov, ktoré sa stali akýmisi kajúcnickými „mantrami“:

1. Kajúcnik nemá dôvod uvádzať nepravdu, ved' usvedčuje aj sám seba, a ak by sa zistilo, že klame, prišiel by o všetky benefity

- Kajúcnici často k vlastnej trestnej činnosti uvádzajú len to, čo je už preukázané, resp. tie skutočnosti, pri ktorých nevedú nič nad rámec toho, čo sa javí ako preukázané vo vzťahu k ich osobe.
- Ani preukázanie, že kajúcnik klame vôbec nemusí znamenať stratu benefitov. Pre OČTK sú niektorí kajúcnici „príliš cenní“ a ich benefity sa zachovávajú aj potom ako sa stane ich klamstvo zjavným.
- Väčšina kajúcnikov sa vykupuje zo závažnej trestnej činnosti, za ktorú by im hrozilo dlhoročné odňatie slobody (často v trvaní 15-20 rokov), preto riskovať usvedčenie z klamstva, stratu benefitov, či dokonca trestné stíhanie pre krivé obvinenie alebo krivú výpoveď v porovnaní s možnosťou, že klamstvo nebude odhalené a za to získať beztrestnosť, či zníženie trestu odňatia slobody je pre kajúcnikov veľmi výraznou motiváciou klamstvo postúpiť a riskovať (bežné je zo sadzby 20-25 rokov až doživotie zníženie trestu na trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov – v zmysle ust. § 39 ods. 3 písm. b) Trestného zákona, čo je najnižší možný trest, ako dolná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody je aspoň 15 rokov).

2. Kajúcnik vypovedal podrobne, detailne a je nepravdepodobné, že by si takéto konkrétne veci mohol vymyslieť

- Aj tento argument je nutné vnímať kriticky. Kajúcnik opisuje vlastnú trestnú činnosť, následne časť z nej zvaľuje na inú osobu, čím zľahčuje svoju trestnú činnosť, vytvára si vlastné alibi a obviňovaním inej osoby/iných osôb napĺňa svoju funkciu kajúcnika – usvedčovať iné osoby. Zo subjektívneho vnímania kajúcnika je vždy jednoduchšie vypovedať na iné osoby ako odhaľovať vlastnú trestnú činnosť.
- Veľmi citlivo je potrebné pristupovať k výpovedi kajúcnika, keď o trestnej činnosti vie z počutia, z médií, z internetu – zo zverejnených rozhodnutí súdov, prokuratúry, ktoré sú síce anonymizované, avšak poznajúc okolnosti ľahko identifikuje osoby, a v rozhodnutiach síce absentuje presné označenie osôb, avšak skutky sú podrobne popísané, mnohé rozhodnutia v sebe obsahujú celý popis skutkov z uznesení o vznesení obvinenia (ktoré sú často súčasťou týchto rozhodnutí).
- Rovnako veľmi kriticky je potrebné pristupovať ku kajúcnikom, ktorí sa rozhodnú pre spoluprácu počas prebiehajúceho trestného konania (často počas väzobného stíhania) a ktorí majú k dispozícii uznesenie o vznesení obvinenia a výpovede svojich spoluobvinených, svedkov, poškodených – so všetkými podrobnosťami a detailmi. V takomto prípade má kajúcnik vyslovene priestor na vytvorenie „taktiky“ výpovede, ktorú môže „prispôsobiť“ vo svoj prospech a zároveň tak, aby pôsobila hodnoverne a v súlade s výpoveďami iných osôb.
- Žiaľ existujú indície, že by v niektorých prípadoch mohli mať kajúcnici dokonca podrobné informácie priamo od OČTK.

Ako advokát som v minulosti zastupoval mnohé osoby v trestných konaniach, ktoré dnes vystupujú v procesnom postavení kajúcnikov, a priamo tieto osoby mi v minulosti pri ich obhajobe (niekedy) uviedli, čo sa naozaj stalo, a preto viem, že dnes v postavení kajúcnikov klamú. Som však viazaný advokátskou mlčanlivosťou, keďže som sa o týchto skutočnostiach dozvedel pri výkone obhajoby a preto o nich nemôžem hovoriť. Z osobnej skúsenosti však viem, že kajúcnici majú motiváciu hovoriť nepravdu, krivo vypovedať, krivo obviňovať iné osoby a zamlčovať mnohé podstatné

skutočnosti vo vzťahu ku svojej osobe v snahe zabezpečiť si rôzne výhody – beztretnosť, zníženie trestu, prepustenie z väzby.

Hoci odbornej verejnosti je už od konca roka 2019 veľmi dobre známy rozsudok ESĽP vo veci Adamčo vs. SR, kompetentné orgány akoby existenciu tohto rozhodnutia prehliadali a naopak konajú presne v duchu toho, čo ESĽP štátnym orgánom v súvislosti s inštitútom kajúcnika vyčítal (rozsudok ESĽP zo dňa 12.11.2019 vo veci č. 45084/14 – Adamčo proti Slovensku). V uvedenej veci ESĽP rozhodol o porušení práva na spravodlivé konanie zaručeného článkom 6 Dohovoru na ochranu ľudských práv a základných slobôd, keď ako jediný rozhodujúci dôkaz k preukázaniu viny svedčila výpoveď kajúcnika bez jej podloženia inými priamymi dôkazmi. Aj po vydaní rozsudku ESĽP vo veci Adamčo vs. SR sa však namiesto opatrnejšieho a kritickejšieho prístupu k využívaniu inštitútu kajúcnika stal presný opak. V roku 2020 sa tento inštitút stal „pilierom“ činnosti najmä elitných zložiek NAKA vo všetkých mediálne známych kauzách. Domnievam sa, že mnou uvedené skutočnosti preukazujú negatívne smerovanie v trestných konaniach, a je namieste zamyslieť sa nad nadužívaním väzby všeobecne, najmä kolúznej, a jej trvania. Taktiež je na mieste urobiť opatrenia k zamedzeniu nadužívania a zneužívania inštitútu kajúcnikov. Myslím si, že v roku 2021 by bolo vhodné zamyslieť sa nad využitím moderných technológií pri náhrade väzby, a nemyslím iba rozšírenejšie využitie inštitútu tzv. elektronického monitorovania.

Podmienky kolúznej väzby na Slovensku v súčasnosti

Napriek základnému zameraniu môjho článku, ktorý má ambíciu byť v prvom rade článkom odborným, by som chcel na záver opísať z môjho pohľadu podmienky kolúznej väzby s ohľadom na posúdenie nožnej nátlakovosti takejto väzby na obvinených.

V kolúznej väzbe som od 28.10.2019. Pätnásly mesiac som zatvorený na cele s rozlohou cca 8 m² – vrátane sociálneho zariadenia, v ktorom je WC, umývadlo, na ktorom je hadica so sprchou. Po odrátaní plochy sociálneho zariadenia, a zariadenia cely (poschodová posteľ, 2 skrinky, stôl, 2 stoličky, polička) zostávajú cca 3 m² na „pohyb“. Toto je štandardná cela pre 2 osoby. Väčšinu času výkonu väzby som na cele sám. Pre 2 osoby je miesta na cele žalostne málo. **Na cele som zatvorený 23 hodín denne. Na 1 hodinu denne môžem ísť na vychádzku do koridoru na streche väznice. Sú to 4 steny a hore mrežovaná sieť. Koridory majú rôzne veľkosti. Najmenšie majú cca 8 m².** Po 23 hodinách strávených v malej cele nie je veľmi výraznou zmenou možnosť byť na vzduchu v priestore 8 m² (cca 4m x 2m). Väčšinou mám možnosť byť v koridore s veľkosťou cca 6 m x 4m – v ktorom je hrazda a bradlá. V prípade zlého počasia môžem byť pod malou strieškou.

V cele je nedostatok denného „prirodzeného“ svetla. Ak nie je zapálené umelé svetlo je v cele prítmie. Aby som mohol čokoľvek robiť, mám celý deň zapálené umelé svetlo – **toto ja sám neviem vypnúť ani zapnúť.** Vypínač je pred celou – svetlo zapínajú a vypínajú príslušníci ZVJS.

Vychádzky sú v rôznych časoch. S ohľadom na časy vychádzok a dispozičné riešenie koridorov **niekedy celé dni (aj týždne) nevidím slnko.**

Počas 15–tich mesiacov väzby sa mi na tele vytvorilo cca 100 nových znamienok a pigmentových fliačikov – čo môže byť spôsobené nedostatkom slnečného svetla, nedostatkom prirodzeného denného svetla a celodenným umelým svetlom.

Byť zatvorený 23 hodín denne na cele bez možnosti akýchkoľvek pohybových aktivít, bez možnosti akýchkoľvek aktivít mimo celu je **neskutočnou psychickou, ale aj fyzickou záťažou.** Jedinou možnou aktivitou mimo cely je občasná návšteva vo väzenskej kaplnke. Z dôvodu kolúznej väzby som tam s kňazom sám.

15 mesačný nedostatok pohybu sa v ostatnej dobe prejavil na mojom fyzickom stave. Bolí ma chrbtica, bedrové kĺby, kolená, šľachy – a to ako dlhoročný aktívny športovec dennodenne 2x cvičím počas vychádzky a na cele a venujem sa strečingu. Nemožnosť pohybových aktivít mi ako aktívnemu športovcovi a človeku zvyknutému na pohybové aktivity chýba a pôsobí na mňa depresívne. Nemám možnosť ani vidieť „obyčajné“ stromy, trávu. Nedostatok „normálneho“ pohybu sa prejavuje aj tvorbou krčových žíl. Nikdy predtým som s uvedeným nemal problém.

Väzenská strava je nekvalitná a nedostatočná. Bez nákupov vo väzenskom bufete (1x do týždňa) by som hladoval a nemohol si kupovať potraviny obsahujúce vitamíny a vlákninu. Väzenská strava spôsobuje problémy s tráviacim traktom. Kto nemá prostriedky na nákup v bufete vyslovene trpí väzenskou stravou.

Napriek 15-tim mesiacom vo väzbe trpím nedostatkom neprerušovaného spánku – večer nemôžem zaspáť, v noci sa budím (aj niekoľkokrát za noc) na nočné kontroly. Cez deň môžem maximálne zadriemať, o spánku sa nedá hovoriť.

Celé dni na cele vlastne môžem iba čítať, písať, mám síce na cele TV, ale sledovať TV dlhšie ako pár hodín „nedokážem“. Niekedy nepozerám TV vôbec.

Mám prístup ku knihám z väzenskej knižnice. Občas sa však stáva, že aj niekoľko dní (týždňov) som bez kníh. Celodenná nečinnosť je absolútne ubíjajúca – najmä pre človeka, ktorý predtým žil aktívnym životom, pracoval, staral sa o rodinu, športoval, chodil do prírody. Stojí ma značné množstvo síl nepoddať sa nečinnosti a stále sa „prinútiť“ niečo robiť – čítať, lúštiť krížovky, sudoku, cvičiť.

Problematická je aj hygiena. Teplá voda tečie v obmedzených časoch, a nie denne. Počas zimných mesiacov sa niekedy stane, že je na cele chladno.

Absolútne najhorším a najnáročnejším je však odlúčenie od rodiny. Od 29.10.2019 do 13.01.2021 mi nebolo povolené telefonovanie s manželkou a mojimi tromi maloletými synmi (prvý povolený telefonát s manželkou a matkou som mal 13.01.2021. t.j. po viac ako 15-tich mesiacoch kolúznej väzby). Doteraz som mal povolené iba 2 návštevy – na 1 hodinu som videl manželku za sklenenou stenou. Prvýkrát po takmer 11-tich mesiacoch. Moje deti som videl doteraz iba 2x – na 20 minút cez video návštevu na obrazovke tabletu cca 25 cm x 15 cm. Prvýkrát som takto videl deti po 13-tich mesiacoch .

Pošta ide cez „cenzúru“ vyšetrovateľa. Jedným smerom – ÚVV – rodina alebo naopak to trvá v priemere 17 – 19 dní. Ak chcem niečo vedieť o rodine a napíšem im, odpoveď dostanem o 4-6 týždňov. Stalo sa už, že šla pošta jedným smerom viac ako mesiac.

Väzba bolí duševne, po dlhšej dobe vo väzbe aj fyzicky. Uvedený opis je opisom „štandardnej“ kolúznej väzby. Je paradoxom, že de iure nevinný človek – obvinený v kolúznej väzbe má horšie podmienky ako odsúdený umiestnený v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.

Vo výkone trestu odňatia slobody so stredným a minimálnym stupňom stráženia majú právoplatne odsúdené osoby neporovnateľne lepšie podmienky týkajúce sa pohybu, pohybových, spoločenských, záujmových či vzdelávacích aktivít.

V súhrne je možné podmienky v kolúznej väzbe opísať (všeobecne) nasledovne:

- pobyt na cele 23 hodín denne

- **budenie nočnými kontrolami – nedostatok neprerušovaného spánku**
- **žiadne činnosti/aktivity mimo cely**
- **dlhodobá absencia slnečného svetla/ prirodzeného denného svetla**
- **obmedzený prístup ku knihám**
- **nedostatočná strava**
- **nedostatočný prístup k teplej vode**
- **neumožnenie návštev s rodinou**
- **neumožnenie telefonovania s rodinou**
- **dlhotrvajúce doručovanie pošty**

Dlhodobý pobyt v takýchto podmienkach spolu s účelovým nepovolením telefonovania (návštev) s rodinou zo strany OČTK považujem za nátlakový prostriedok.

Chcem veriť, že dôjde k zvráteniu trendov popísaných v článkoch JUDr. Šamka ako aj v mojom článku, chcem veriť, že opäť zavládne zdravý rozum a návrat k základným zásadám a princípom trestného konania ako esenciálnej súčasti právneho štátu, chcem veriť, že väzba do budúca nebude zneužívaná ako nátlakový prostriedok.

2. „CPZ – ľudská dôstojnosť v 21. storočí na Slovensku v praxi“

Na úvod by som chcel uviesť môj osobný postreh akéhosi notorického slovenského pravidla, že v našich pomeroch sa podarí otvoriť odbornú diskusiu na zanedbávanú tému až vtedy, keď sa stane nejaká ľudská tragédia. Nakoľko otvorenie odbornej diskusie na tému ľudskej dôstojnosti v CPZ a väzbe je napriek medializovaným ľudským tragédiám stále spochybňované a dokonca ironizované, bol by som veľmi rád, keby aj tento článok (hoci obsahovo možno menej odborný), k takejto odbornej diskusii prispel z empirického hľadiska.

V poslednej dobe je jednou z hybných tém v spoločnosti téma väzby, a najmä podmienok vo väzbe. Vo svojom poslednom článku som sa k podmienkam vo väzbe vyjadril „z prvej ruky“, keďže som väzobne stíhaný od 28.10.2019.

Koncom januára prebehla akcia NAKA – „Mýtnik“. Jeden z obvinených sa až s odstupom pár dní vrátil na Slovensko zo zahraničia, po výsluchu bol zadržaný a umiestnený v CPZ – cele policajného zaistenia.

Podľa medializovaných správ sa stav uvedeného obvineného v CPZ zhošil a skončil v nemocnici – údajne na psychiatrickom oddelení. Reportér istej televízie sa veľmi ironicky vyjadril, že sa akosi často stáva, že „istým“ obvineným sa v CPZ zhorší stav a končia v nemocnici, presnejšie na psychiatrickom oddelení.

Tento môj článok je reakcia na prezentovanú *mediálnu iróniu*.

Ústava SR:

čl. 12, ods. 1 „*Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné*“.

čl. 12, ods. 2 – „*Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky **všetkým** ...*“

čl. 19 – ods. 1 – „Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena“.

Trestný poriadok:

§ 1 – „Trestný poriadok upravuje postup OČTK a súdov tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb.“

§ 2 – ods. 2 – „Do základných práv a slobôd v prípadoch dovolených zákonom možno zasahovať len v miere nevyhnutnej na dosiahnutie účelu trestného konania, pričom treba rešpektovať DÔSTOJNOSŤ osôb a ich súkromie“

Dňa 28.10.2019 – v pondelok o 4.00 hod. som bol zadržaný, prevedený pred vyšetrovateľa a zhruba v čase okolo 6.00 hod. som bol umiestnený do CPZ v Bratislave, na Račianskej ul.

Cela v CPZ mala cca. 8 m². Boli v nej 2 posteľe, malý stolík, 2 mini stoličky – všetko zariadenie pevne prichytené, aby sa ním nedalo hýbať. Okno bolo malé, úzke, podlhovasté, mliečne – nebolo cez neho nič vidieť. Nedalo sa otvoriť. V rohu miestnosti bol záchod – bez dosky, nijako oddelený od zvyšku miestnosti. Vedľa záchodu malé umývadlo.

V cele bola špina, na zemi chuchvalce prachu a špiny. WC bez dosky bolo neuveriteľne špinavé, splachovanie nefungovalo – misa plná exkrementov zahádzaných papierom. Tomu aj zodpovedal zápach v cele – okno sa nedalo otvoriť, nedalo sa to nijako vyvetrať.

24 hodín v kuse svietilo svetlo, 24 hodín v kuse „hučala“ vzduchotechnika. Nad umývadlom a v rohu miestnosti nad WC boli na stenách viditeľné plesne. Na posteli bola na zakrytie deka – špinavá, plná prachu, z ktorej sa pri každom pohybe uvoľňovali celé chuchvalce vlákien a špiny. Hodinky mi boli odňaté, netušil som koľko je hodín. Čas sa vliekol neskutočne pomaly, v cele sa nedalo NIČ robiť.

Dostal som raňajky, chlieb a mäkký syr. Na obed cestovinu so sójou – nedalo sa to jesť – aj s ohľadom na prostredie. Od pondelka rána som nič nejedol až do stredy poobedia, kedy mi niečo doniesol obhajca – už v Banskej Bystrici pri rozhodovaní o väzbe.

Nekonečný čas v takom malom priestore, smrade, špine, pri nonstop zapálenom svetle a nonstop hučiacej vzduchotechnike bol neznesiteľný.

Do mojej eskorty na súd v stredu 30.10.2019 ráno – som sa okrem cca 2 hodín výsluchu pred vyšetrovateľom nedostal von z cely v CPZ. Žiaden pohyb, žiadna vychádzka.

Pred vstupom do cely – osobná prehliadka, vyzliecť donaha a urobiť „drep“ - túto „milú“ procedúru som absolvoval 3 x – pri prvom umiestnení, po návrate z výsluchu u vyšetrovateľa a pred eskortou na súd.

Nijako som nevedel určiť koľko je hodín – cez „okno“ nebolo nič vidieť, ani či je deň, či noc, svetlo svietilo bez prestávky.

Vzduch bol nedýchatelný, v cele bolo teplo – potil som sa. Po pár hodinách som smrdel sám sebe. Pýtal som sa, či je možné sa osprchovať, bolo mi povedané, že „ neskôr“ – to „neskôr“ znamenalo reálne, že som sa nemohol osprchovať vôbec.

Chcel som si umyť zuby. Nedalo sa. Niečo ako jednorazové zubné kefky a mini zubné pasty do CPZ na Slovensku v 21. storočí akosi ešte nedorazili. Prvýkrát som si mohol umyť zuby (od pondelka rána, ešte „doma“) až vo štvrtok ráno vo väzbe. Na WC som bol tiež prvýkrát až vo štvrtok vo väzbe – použiť WC v CPZ sa naozaj nedalo. Záber na psychiku bol šialený.

Keď som v pondelok večer – vedel som, že je večer, pretože môj výsluch bol ukončený cca o 19.00 hod. – konečne zaspal, otvorili sa dvere cely a vpotácal sa tam opitý muž. Zadržaný za alkohol za volantom. Po chvíli sa povracal. Nedýchateľný vzduch a smrad bol neznesiteľný. Muž zaspal – po chvíli sa zase povracal, a bolo cítiť ďalší smrad – muž sa aj „pos*al“. Zavolať som príslušníkov, aby s ním niečo urobili – urobili iba jedno – vyzvali ho, aby sa poutieral do plachty na posteli, tú vzali a dali mu inú ...

Stiesnený priestor, nedýchateľný vzduch, smrad, umelé svetlo 24 hodín nonstop, žiaden prístup ku hygiene, v ruke obvinenie – bežná realita v CPZ na Slovensku v 21. storočí.

Ja osobne som aspoň tú „výhodu“, že z opisu klientov, ktorí CPZ absolvovali, som vedel, že to tak v CPZ vyzerá.

Pre človeka, ktorý o tom nemá tušenie a prvýkrát sa dostane do CPZ to jednoducho musí byť **psychický šok!**

Ja po osobnej skúsenosti nie som prekvapený, že niekto po pobyte v CPZ skončil v nemocnici so zhoršeným zdravotným stavom, či s tak nalomenou psychikou na psychiatrii.

Pobyt v CPZ je prvým krokom k „zlomeniu“ človeka. Niekto, kto nepozná pomery v CPZ a väzbe, si myslí, že takto to vyzerá vo väzbe – a urobí čokoľvek, aby sa tej väzbe vyhol.

Množstvo obvinených sa „zlomí“ už po krátkom pobyte v CPZ.

Možno keby reportérov príbuzný alebo on sám po takýchto zážitkoch z CPZ skončil v nemocnici, či na psychiatrii, možno by zvolil iné vyjadrovanie.

„Iráni“ o umiestnení kohokoľvek v nemocnici, či na psychiatrii po pobyte v CPZ pokladám za vyjadrenie „za hranou“ novinárskej etiky – a to som veľký zástanca slobody slova, práva na informácie a zákazu cenzúry. Eskorta na súd – Špecializovaný trestný súd v Banskej Bystrici bol ďalšou fantastickou ukážkou „ľudskej dôstojnosti“ v praxi:

V stredu ráno 30.10.2019 po spomínanej „milej“ osobnej prehliadke spojenej s nahým drepovaním ma čakal ďalší „exkluzívny“ zážitok. O eskortách na súd som tiež predtým od klientov počul veľa, ale skutočnosť predstihla akékoľvek predstavy.

V dodávke bolo 6 miest pre obvinených. Boli to 2 lavice oproti sebe po stranách vozidla. Pred sedadlom bola železná tyč, o ktorú mi boli pripevnené putá na rukách. Sedel som v miernom predklone, kvôli putám spojených s tou tyčou som sa nemohol oprieť. Na kríže mi ťahalo (bol koniec októbra). Na hlavu som dostal pláteneé vrece, aby som nič nevidel, na uši slúchadlá, aby som nič nepočul. To vrece bolo špinavé a smrdelo. Sedel som predklonený, pripútaný, bolo mi zima. Sedel som bokom k smeru jazdy. Po pár minútach ma z tej polohy začali bolieť ruky, nohy aj chrbát.

Určite to bola moja najdlhšia cesta autom v živote.

Neviem a nechcem si ani predstaviť, čo by sa stalo so mnou a ostatnými eskortovanými, ak by vozidlo malo nejakú kolíziu, či haváriu. Poloha bokom k smeru jazdy, v predklone, s putami pripevnenými o tyč by v prípade havárie znamenali minimálne mnohopočetné zlomeniny.

Cesta bola naozaj nekonečná. Pripadal som si ako zviera. Nie človek, nie ľudská bytosť – ale zviera.

Následne ma čakalo ďalšie „prekvapenie“. Po príchode k budove súdu „kukláči“ prišli na to, že moje putá sú zaseknuté – nevedeli ma dostať z auta. Naozaj si neviem ani predstaviť, čo by sa stalo so mnou pri nejakej havárii...

Putá nešli otvoriť. Museli odmontovať tyč, ku ktorej som bol pripútaný. Trvalo to celé asi 15 minút. S putami na rukách a s tyčou v rukách ma odviekli do budovy súdu, kde sú „kobky“ pre „väzňov“. Po ďalších neúspešných pokusoch otvoriť putá boli privolaní hasiči. Putá boli prerezané karbobrúskou. Tá rozžeravila putá, ktoré mi na zápästí vypálili ranu.

Dnes mám na tom mieste malú jazvu – ale o to väčšiu na duši.

Počas rozhodovania o väzbe som bol s ostatnými zatvorený v kobkách v budove súdu. „Kobky“ sú vlastne zamrežované kliecky o rozmere cca – 1,5 x 1,5 m2. V takejto kliecke som bol zatvorený dlhé hodiny. Bez jedla, pitia. To mi/nám doniesli až podvečer obhajcovia.

Eskorta a pobyt v kobkách – ďalšia lekcija o ľudskej dôstojnosti v 21. storočí na Slovensku v praxi.

K pobytu a podmienkam CPZ je nutné uviesť, že v CPZ sa môže ocitnúť aj niekto, komu nie je ani vznesené obvinenie, a ani mu následne obvinenie nie je vznesené. Teda takýto „zážitkový“ pobyt môže absolvovať niekto úplne nevinný, komu nie je vznesené obvinenie.

Mnou popísané skutočnosti sú opisom reálneho stavu na Slovensku.

Ako dlhoročného obhajcu/advokáta, ako väzobne stíhaného obvineného, a najmä ako človeka ma desia mediálne vyjadrenia kompetentných osôb, či už z prostredia prokuratúry, Ministerstva spravodlivosti či Ministerstva vnútra SR, ktorí namiesto priznania reálneho stavu a podmienok vo väzbe, ohľadom CPZ, ohľadom väzobných konaní, ktoré majú ďaleko od dôstojnosti, rešpektovania základných práv a slobôd – celú túto situáciu zľahčujú a všetkých, ale najmä seba presviedčajú, že všetko je „vlastne“ v poriadku.

Ak teda podľa čl. 19 Ústavy SR má každý právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, je namieste sa zamyslieť, či tomu tak naozaj je a či namiesto posmešnej irónie na adresu zadržaných osôb v CPZ alebo väzobne stíhaných obvinených nie je potrebné hovoriť o reálnom naplnení toho, čo nám všetkým ukladá základný právny predpis našej zvrchovanosti a štátnosti.

3. „Podmienky väzby a nutnosť zmeny ich právnej úpravy vo vzťahu k judikatúre ESĽP“

Čo je väzba a prečo sa o nej v poslednej dobe hovorí?

Väzba je nepochybne najzávažnejším zásahom do práv obvineného a do jeho osobnej slobody. Väzba nemá ani sankčný ani výchovný účel. **Obvinený vo väzbe je de iure nevinnou osobou a to až do momentu, pokiaľ súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu** (čl. 50 ods. 2 Ústavy SR). Väzba môže trvať len nevyhnutný čas.

Téma väzby je jednou z ústredných tém dnešných dní, či už v kruhoch odbornej alebo laickej verejnosti. Zaznievajú názory o politizovaní tejto témy, o jej zneužívaní v politickom boji, o jej účelovosti vo vzťahu k zadržaniu a väzobnému stíhaniu mediálne exponovaných osôb, ktoré by mali mať vzťah k rôznym politickým stranám a hnutiam. Faktom však je, že v kruhoch trestných právnikov sa téma podmienok väzby riešila dávno predtým a jej súčasná mediálna atraktivnosť nemá žiadny vplyv na to, že ide o dlhodobo zanedbávanú oblasť.

Akékoľvek spájanie odbornej diskusie na tému väzobného stíhania s politickými témami podľa môjho názoru neobstojí a to najmä z toho dôvodu, že výmenou poslednej vládnej garnitúry nedošlo prakticky k žiadnym zmenám vo vzťahu k podmienkam väzby. Kritika podmienok väzby teda nemôže vyznievať negatívne proti súčasnej vláde, nakoľko sa táto téma zanedbávala počas celých posledných dvoch

dekád systematicky. Jednoznačne a absolútne sa preto dištancujem od akéhokoľvek spájania obsahu mojich článkov s politickými témami a medializovanými kauzami väzobne stíhaných známych osôb.

Každú zanedbávanú tému však časom vyplaví na povrch v celej svojej nahote konkrétny vývoj udalostí. Skutočnosť, že laická verejnosť sa o podmienky väzobného stíhania začala zaujímať až na základe mediálnych káz a priori neznamená, že téma ako taká je politická. Opätovne sa pokúsím byť objektívny a čo najviac prispieť predloženým článkom k odbornej diskusii, aj keď sa ma téma podmienok väzby (najmä kolúzne) osobne veľmi dlho citlivo dotýka.

Postavenie väzňov a väzobne stíhaných obvinených

Samotná skutočnosť, že vo väzbe sú *de iure* nevinní ľudia, ešte pred ich prípadným odsúdením alebo oslobodením **evokuje**, že rozsah práv obvinených vo väzbe **by mal byť širší** ako rozsah práv osôb právoplatne odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody a naopak, že rozsah reštrikcií a obmedzení práv osôb vo väzbe **by mal byť menší** ako u osôb vo výkone trestu odňatia slobody. Z takejto rýdzo logickej úvahy v rámci ústavnoprávneho kontextu vyplýva aj predpoklad, že keďže osoby vo väzbe sú *de iure* nevinné, tak práva obvinených vo väzbe ako aj reštrikcie a obmedzenia práv obvinených vo väzbe **budú rovnaké** u všetkých väzobne stíhaných osôb.

Hoci vyššie uvedené predpoklady by oprávnené mali byť očakávané aj v praxi, realita je bohužiaľ iná. **Vo všeobecnosti majú osoby vo väzbe horšie podmienky ako osoby vo výkone trestu odňatia slobody (aj menší rozsah práv a väčší rozsah obmedzení a reštrikcií). Obvinení v kolúznej väzbe majú často omnoho horšie podmienky, menší rozsah práv, širšie obmedzenia a reštrikcie ako (i) obvinení, ktoré sú v preventívnej alebo útekovvej väzbe alebo (ii) osoby vo výkone trestu odňatia slobody.**

Čo hovorí zákon

K vyššie uvedeným záverom je nutné dôjsť komparáciou základnej právnej úpravy podmienok väznených osôb, ktorá je obsiahnutá v nasledovných právnych predpisoch (zákonné normy bez vyhlášok):

Zákon č. 221/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov o výkone väzby

- § 2 ods. 4 – Základné zásady výkonu väzby
- § 7 ods. 2 písm. c) – Umiestňovanie
- § 10 – Vymedzenie zaobchádzania
- § 12 ods. 1 – Ubytovanie
- § 13 - Stravovanie
- § 15 – Spánok
- § 16 ods. 6 – Zdravotná starostlivosť – sprchovanie
- § 16a – Vychádzka
- § 19 ods. 1, 2, 3, 5 – Návštevy
- § 20 ods. 3 – Korešpondencia
- § 21 ods. 1, 3, 4 – Používanie telefónu
- § 25 – Nákup potravín a vecí osobnej povahy
- § 26 – Vzdelávanie, záujmová činnosť, športová činnosť a iné činnosti

- § 32 ods. 1 – Zaradovanie do práce
- § 35 ods. 1 – (Diferencovaný výkon väzby)
- § 36 – Výkon väzby v štandardnom režime
- § 37 ods. 1, 2, 3 písm. a) – Výkon väzby v zmiernenom režime

Zák. č. 300/2005 Z. z. – Trestný zákon

- § 48 – Vonkajšia diferencácia výkonu trestu odňatia slobody

Zák. č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody

- § 3 ods. 5, 6 – základné zásady výkonu trestu
- § 5 ods. 2 – Miesto výkonu trestu
- § 8 ods. 1, 3 písm. c), d) – Umiestňovanie
- § 12 – vonkajšia diferencácia
- § 13 ods. 2, 3, 4 – vonkajšia diferencácia
- § 14 – Vnútoraná diferencácia
- § 18 ods. 4, 5, 7 – Ubytovanie
- § 21 – Spánok
- § 22 ods. 3 – osobná hygiena
- § 24 ods. 1, 4 – Návštevy
- § 25 – Korešpondencia
- § 27 ods. 1, 3 – Používanie telefónu
- § 30 ods. 1 – Nákup potravín a vecí osobnej potreby
- § 31 a – Vychádzka
- § 32 – Vzdelávanie
- § 33 – Kultúrno – osvetová činnosť
- § 42, 43 – Zaradovanie do práce
- § 46 ods. 1 – Činnosti pre všeobecný rozvoj osobnosti odsúdeného
- § 65 – Opustenie ústavu
- § 76 – Výkon trestu v otvorenom oddelení
- § 79 – Oddiel doživotných trestov

Pre dodržanie rozumného rozsahu článku som upustil od citácie vyššie uvedených ustanovení, no ich komparáciou (predovšetkým porovnaním oprávnení a reštrikcií medzi osobami vo väzbe všeobecne, osobami v kolúznej väzbe a osobami vo výkone trestu odňatia slobody, porovnaním opatrení a reštrikcií osôb v kolúznej väzbe a ostatných osôb vo väzbe), musí každý kriticky zmýšľajúci čitateľ dospieť k nasledovným záverom:

- Kolúzna väzba je oveľa reštriktívnejšia a prísnejšia ako výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia a so stredným stupňom stráženia.
- V prípade, ak obvinený v kolúznej väzbe môže telefonovať s príbuznými a má povolené návštevy v ÚVV je to takmer identické ako vo výkone trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.
- V prípade ak obvinený v kolúznej väzbe nemôže telefonovať a nemá potvrdené návštevy v ÚVV a je umiestnený sám na cele sú jeho podmienky horšie ako vo výkone trestu odňatia slobody v oddieloch doživotných trestov.
- Kolúzna väzba je značne prísnejšia ako väzba v zmiernenom režime.
- Kolúzna väzba je vzhľadom na možnosť nepovolania telefonovania a návštev v ÚVV, dĺžku doručovania korešpondencie, bežnej praxe umiestňovania do malej cely (samostatne, resp. cely pre 2 obvinených) oveľa prísnejšia ako väzba v štandardnom režime.
- Obvinený v kolúznej väzbe má výrazne obmedzenejšie podmienky na pohyb, na pohyb mimo cely, a na **akékoľvek** aktivity mimo cely, obmedzenejšie ako vo výkone trestu odňatia slobody s minimálnym i so stredným stupňom stráženia alebo ako vo väzbe so zmierneným režimom; prakticky je 23 hodín denne zatvorený v cele bez možností akékoľvek aktivity mimo cely.

Kompetencie OČTK na podmienky väzby

Nad rámec vyššie uvedených záverov je potrebné uviesť, že u obvinených v kolúznej väzbe je zo strany OČTK bežnou praxou :

- **Dlhodobé nepovoľovanie návštev v ÚVV** – ja osobne som mal prvú návštevu s manželkou po 11 mesiacoch kolúznej väzby cez sklo v rozsahu jednej hodiny. Z dôvodu protipandemických opatrení boli následne osobné návštevy zakázané a tieto boli nahradené tzv. video návštevami cez skype (raz mesačne 20 minút).
- **Dlhodobé nepovoľovanie telefonovania príbuzným** – prvý krát som z ÚVV mohol zatelefonovať manželke, deťom a mame po 14,5 mesiacoch trvania kolúznej väzby.
- **Dlhotrvalé doručovanie korešpondencie v trvaní týždňov**, výnimkou nie je ani doba presahujúca mesiac – a to je myslené jedným smerom, stáva sa, že ak obvinený napíše rodine, odpoveď dostane aj po viac ako 2 mesiacoch (pre objektivitu uvádzam, že som mal spoluväzňa, u ktorého doručovanie pošty trvalo 5-8 dní – v jeho prípade vyšetrovateľ veľmi promptne a ochotne riešil doručovanie pošty s ohľadom na maloletého syna spoluväzňa).
- **Pobyt na cele 23 hodín bez akékoľvek možnosti aktivít mimo cely** – až po 15,5 mesiacoch väzby som mohol ísť prvý krát do posilovne, dovtedy bola jedinou aktivitou mimo cely (okrem vychádzky) návšteva väzenského kňaza.
- Nemožnosť vykonávať počas kolúznej väzby akúkoľvek prácu, hoci takúto možnosť by určite mnohí obvinení uvítali.

V tejto súvislosti pokladám za potrebné uviesť, že povoľovanie návštev v ÚVV a povoľovanie telefonovania s príbuzným patrí **výlučne** do právomoci vyšetrovateľa bez akékoľvek **možnosti preskúmania** súdom alebo iným orgánom verejnej moci v rámci prípravného konania. Je teda výlučne na vyšetrovateľovi, či návštevy alebo telefonovanie s príbuznými obvinenému povolí a jeho rozhodnutie v tomto smere nepodlieha žiadnej povinnosti náležitého zdôvodnenia. Vnútroštátna právna úprava teda *de lege lata* pripúšťa svojvoľu (arbitrálnosť) vyšetrovateľa, ako v jednotlivom

prípade o styku obvineného s blízkymi osobami rozhodne. Samozrejme vyšetrovatelia o týchto žiadostiach (či už v prospech alebo v neprospech obvineného) aj rozhodujú arbitrálne, t.j. bez reálneho odôvodnenia, iba s odvolaním sa na ich právomoc o povolení či nepovolení návštev a telefonovania. Je nutné zdôrazniť, že v zmysle zákonných ustanovení si môžu OČTK vymieniť prítomnosť pri návštevách aj telefonovaní, telefonovanie z ÚVV príbuzným je monitorované, nahrávané a archivované a teda pri styku obvineného s príbuznými je prakticky vylúčené kolúzne správanie.

Z osobnej skúsenosti viem, že v rámci mojej kolúznej väzby mala na moju psychiku najväčší negatívny vplyv skutočnosť, že som takmer rok nemal **vôbec žiadny** styk s mojimi najbližšími príbuznými. Odkedy môžem so svojou rodinou telefonovať a pravidelne byť v styku cez tzv. video návštevy, moje vnútorné psychické nastavenie sa výrazne zlepšilo. Z uvedeného dôvodu pokladám vnútroštátnu úpravu za nedostatočnú, nakoľko táto prakticky dáva vyšetrovateľom do rúk nástroj, ako legálne využívať kolúznu väzbu ako nátlakový prostriedok. Právomoc vyšetrovateľa rozhodovať o styku obvineného s príbuznými by teda podľa môjho názoru jednak nemala byť zo zákona arbitrálna (t.j. rozhodnutie vyšetrovateľa o zamietnutí styku by malo byť náležite zdôvodnené), no zároveň by mala byť aj časovo limitovaná a najmä preskúmateľná iným orgánom verejnej moci.

Čo na to hovorí ESĽP

Bez ohľadu na vyššie popísaný právny stav *de lege lata*, ktorý je z môjho (pripúšťam, že do značnej miery aj subjektívneho) pohľadu nedokonalý a nesprávny, v ďalšom texte by som chcel výlučne objektívnou optikou upriamiť pozornosť na to, ako by aj vzhľadom na ustálenú judikatúru ESĽP mala právna úprava kompetencií vyšetrovateľa vyzerať *de lege ferenda*.

ESĽP vo veci LADUNA vs. Slovenská republika sa už zaoberal argumentáciou sťažovateľa o diskriminačnom rozdiel medzi podmienkami už právoplatne odsúdených osôb vo výkone trestu odňatia slobody k podmienkam osôb vo väzbe, ktoré ešte neboli súdom uznané za vinné, pričom už v tejto veci ESĽP skonštatoval, že podmienky osôb vo väzbe sú horšie a reštriktívnejšie ako u osôb právoplatne odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody. Sohľadom na mnou uvádzané skutočnosti je zrejmé, že vytýkaný stav zo strany ESĽP je stále prítomný v podmienkach výkonu väzby, najmä kolúznej väzby – a uvedené nedostatky budú môcť byť v množstve prípadov v budúcnosti napádané na ESĽP.

Je teda naozaj vo verejnom záujme, aby sa podmienky väzby, najmä kolúznej väzby upravili tak, že budú porovnateľne znesiteľné s podmienkami výkonu trestu odňatia slobody v prvom, maximálne v strednom stupni stráženia. Obmedzenie obvineného v styku s rodinou by malo byť zákonom presne vymedzené a jeho nariadenie náležite zdôvodnené výlučne vo vzťahu k možnému kolúznemu správaniu.

Zhrnutie väzobných podmienok podľa platnej právnej úpravy

Z mojich dlhoročných skúseností trestného advokáta, najmä z informácií od svojich klientov, ktorí boli v kolúznej väzbe, zo svojich vlastných osobných skúseností počas výkonu kolúznej väzby už viac ako 16 mesiacov, od mojich spoluväzňov, s ktorými som bol na cele, je možné určiť niekoľko najpálčivejších oblastí, ktoré najviac negatívne pôsobia na osoby v kolúznej väzbe, najmä pokiaľ ide o ich psychický stav:

1. **Neumožnenie kontaktu s príbuznými, nepovolením telefonovania a návštev v ÚVV.** Človek, ktorý má sociálne vzťahy s manželkou, družkou, deťmi, rodičmi, priateľmi a zo dňa na deň o tieto sociálne vzťahy príde, nevie, čo sa deje s jeho rodinou, považuje neumožnenie kontaktu so svojimi blízkymi za najväčšiu psychickú záťaž. Dlhodobé neumožnenie kontaktu s najbližšími možno považovať v podmienkach kolúznej väzby za psychické týranie.

2. **Absolútne obmedzenie pohybu, pohybových a vzdelávacích aktivít.** Človek, ktorý je v živote aktívny, chodí do práce, športuje, chodí do prírody a zrazu je 23 hodín denne dlhodobo zatvorený v malej cele tým nesmierne duševne trpí. Po čase aj fyzicky – bolesťami chrbtice, kĺbov a šliach. Takáto nečinnosť a absolútne obmedzenie pohybu znamená neuveriteľný záber na psychiku. Vzdelávacie aktivity sú obmedzené výlučne na veľmi limitované možnosti väzenskej knižnice a základných programov televízneho vysielania (ak obvinenému je povolené mať na cele TV prijímač).
3. **Obmedzený prístup k hygiene**, najmä k teplej vode a možnosti sprchovania, čo rozhodne nemôže prispievať k účelu väzby. Právnou úpravou (§ 16 ods. 6, § 48 zákona o výkone väzby) nie je možné regulovať tak prirodzené potreby ako sprchovanie. Možnosť sprchovania teplou vodou 2x do týždňa (u mužov) je žalostne málo.

Prečo je zmena právnej úpravy nevyhnutná?

Všetky vyššie spomenuté nedostatky sú typické pre väzobné stíhanie. Vo výkone trestu je už kladený dôraz aj na psychický, fyzický a edukačný vývoj väzňa, tak aby po jeho prepustení na slobodu bolo možné čo možno najviac zabezpečiť jeho sociálnu inklúziu v prostredí, z ktorého pochádza. Pri väžňoch vo výkone trestu odňatia slobody sa takisto kladie dôraz na zachovanie pracovných návykov, je im poskytované pravidelné psychologické poradenstvo, možnosť realizovať sa pri záujmovej činnosti, zúčastňovať sa vzdelávacích aktivít a pod. Toto všetko pri väzobne stíhaných osobách neexistuje alebo existuje len vo veľmi obmedzenej miere a zároveň je tu veľmi značná rozhodovacia právomoc vyšetrovateľov, ktorá bez akéhokoľvek zdôvodnenia môže psychický stav obvinenej osoby vo väzbe ešte viac zhoršiť. Pri súčasnom nastavení väzobného stíhania a bez nastavenia racionálnych časových limitov kolúznej väzby je možné konštatovať, že väzobné stíhanie dlhšie ako tri mesiace nie je možné absolvovať bez trvalých psychických alebo fyzických následkov, ktoré som popisoval už vo svojom článku na právnych listoch zo dňa 16.01.2021.

Už počas mojej praxe advokáta som sa často stretol so situáciami, keď väzobne stíhaný klient sa doslova tešil na znesiteľnejšie podmienky výkonu trestu. Najabsurdnejší prípad obmedzenia styku s rodinou bol, keď manželka môjho väzobne stíhaného spoluobvineného nevedela vyvrátiť maloletému synovi presvedčenie že jeho otec musel zomrieť, keďže ho nemôže navštíviť, ani mu otec z väzby nezatelefonoval. Maloletý syn totiž v televízii videl, že rodina môže väžňov navštevovať a väzni môžu z väzenia telefonovať svojej rodine. Syn spoluobvineného doslova obviňoval matku, že mu o otcovi (na ktorého bol veľmi citovo naviazaný) nechce povedať pravdu. V tejto súvislosti je potrebné uviesť si, že vo väzbe sú niekedy naozaj aj nevinní a pokiaľ aj je niekto v kolúznej väzbe dôvodne, odmietnutie styku s blízkymi osobami by malo byť možné jedine vtedy ak pri takomto styku dôvodne môže nastať hrozba kolúzneho správania.

Na záver by som takisto rád poukázal na skutočnosť, že odsúdeným osobám sa čas strávený vo väzbe započíta do výkonu trestu. Ak ale má byť takéto započítanie spravodlivé (t.j. 1:1), je logické, že aj podmienky výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody by mali byť obdobné. Realita na Slovensku je však dlhodobo úplne iná a podmienky vo väzbe (najmä kolúznej) sú ďaleko za hranou prirodzenej ľudskej znesiteľnosti. V niektorých vyspelých krajinách sa väzba, ale predovšetkým kolúzna väzba započítava do výkonu trestu odňatia slobody vyšším koeficientom a to práve preto, že podmienky vo väzbe sú prísnejšie ako vo výkone trestu odňatia slobody. Pre ozrejmenie, v niektorých krajinách sa napríklad kolúzna väzba započítava koeficientom 2, čiže mesiac strávený v kolúznej väzbe sa započítava ako dva mesiace výkonu trestu odňatia slobody a celkovo je kolúzna väzba omnoho radikálnejšie časovo obmedzená.

Slovenská republika je demokratická republika, ktorá vo svojej Ústave deklaruje, že si ctí, rešpektuje a dodržiava základné ľudské práva a slobody. Dúfam, že sa mi v mojom článku podarilo uviesť presvedčujúce argumenty, prečo je nutné *de lege ferenda* uvažovať o zmene súčasného stavu a podmienky väzby zmeniť, tak ako si to vyžadujú podmienky civilizovanej krajiny v 21. storočí.

4. „Humanizácia výkonu väzby - pohľad "z prvej ruky" po 565 dňoch vo väzbe“

Nasledujúce riadky píšem z vlastnej skúsenosti – vo väzbe som strávil 565 dní. Nie je to teda nejaká teória, či sprostredkované zážitky a skúsenosti niekoho iného.

Na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR v sekcii Aktuality bol dňa 30.9.2021 zverejnený článok s názvom - „Humanizácia podmienok vo výkone väzby“, v ktorom sú prezentované návrhy viacerých opatrení, ktoré majú podľa Ministerstva spravodlivosti SR zlepšiť štandardy väzobne stíhaných osôb s tým, že tieto návrhy sú už zapracované v novele zákona o výkone väzby, ktorý je už v pripomienkovom konaní.

(celé znenie tu: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=3485>).

Ťažiskom prezentovaného postupu na zlepšenie a „humanizáciu“ podmienok väzobne stíhaných osôb má spočívať v „znížení uplatňovania jednotlivých obmedzení väznených osôb. Osobitný dôraz sa kladie na posilňovanie pozitívnych sociálnych väzieb, najmä prostredníctvom zvyšovania dostupnosti rôznych foriem kontaktu väznených osôb s rodinou“, uvedené sa má dosiahnuť rozšírením možností telefonovania a návštev väzobne stíhaných osôb a zmenou povoľovania telefonovania a návštev zo strany OČTK pri kolúznej väzbe. Má taktiež prísť k zmene umiestňovania osôb „samostatne“, kedy je osoba umiestnená sama na cele, má prísť k zmene informovania o vážnom ochorení alebo úraze obvineného vo väzbe, a malo by prísť tiež k zmene trvania vychádzok väzobne stíhaných osôb.

Objektívne je nutné privítať každú snahu o zmenu podmienok výkonu väzby väzobne stíhaných osôb, avšak prezentované návrhy na „humanizáciu podmienok vo výkone väzby“ sú nedostatočné, jedná sa o nepodstatné zmeny, ktoré v praxi len veľmi málo zmenia žalostné podmienky osôb vo výkone väzby a v skutočnosti pre väzobne stíhané osoby neprinesú sľubovanú „humanizáciu“ podmienok vo výkone väzby.

Ešte počas môjho pobytu vo väzbe som prostredníctvom obhájcu zverejnil na webovej stránke Právne listy článok „**Podmienky väzby a nutnosť zmeny ich právnej úpravy vo vzťahu k judikatúre ESĽP**“, (celé znenie tu: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a947-podmienky-vazby-a-nutnost-zmeny-ich-pravnej-upravy-vo-vztahu-k-judikature-eslp>), v ktorom som poukázal na najpálčivejšie problémy väzobne stíhaných osôb z pohľadu osoby nachádzajúcej sa vo výkone väzby, a poukázal som aj na zjavný nepomer podmienok väzobne stíhaných osôb, teda „de iure nevinných osôb“ vo výkone väzby a podmienok právoplatne odsúdených osôb vo výkone trestu odňatia slobody.

Taktiež ešte počas môjho pobytu vo väzbe som prostredníctvom obhájcu zverejnil na webovej stránke Právne listy článok „**Pohľad z oboch strán mreží na nadužívanie kolúznej väzby a inštitútu kajúcnika v trestných konaniach**“, pričom v druhej časti tohto článku som veľmi expresívne popísal podmienky vo väzbe. (celé znenie tu: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a918-pohlad-z-oboch-stran-mrezi-na-naduzivanie-koluznej-vazby-a-institutu-kajucnika-v-trestnych-konaniach>)

K navrhovaným zmenám ako aj podmienkam vo výkone väzby naozaj „z prvej ruky“ po 565 dňoch strávených vo väzbe uvádzam: hoci som právnik, chcem opustiť právnickú terminológiu a vyjadriť sa ako človek, ktorý strávil vo väzbe, a najmä kolúznej väzbe, viac ako 18,5 mesiaca. **Navrhované zmeny, tak ako sú prezentované Ministerstvom spravodlivosti SR nebudú mať pre človeka vo väzbe určite**

taký dopad, aby sa dalo hovoriť o „humanizácii“ podmienok vo výkone väzby. Najpálčivejším problémom väzobne stíhaných osôb je absolútne obmedzenie kontaktov s rodinou a blízkymi osobami, navrhovaná zmena to „máličko“ zlepší, ale je to len povestná kvapka v mori. V dnešnej modernej dobe plnej komunikačných technológií by malo byť umožnené každej väznenej osobe komunikovať s rodinou, deťmi, blízkymi aspoň 1x týždenne v rozsahu 1 hodiny prostredníctvom „videohovoru“. Takisto telefonovanie v navrhovanom rozsahu je absolútne nedostatočné, okrem iného poplatky za telefonovanie z väzby sú neúmerne vysoké. Osobné návštevy by mali byť realizované aspoň 2x mesačne. Je nutné prihliadať predovšetkým na záujmy maloletých detí, ktoré trpia nedostatkom komunikácie s rodičom, ktorý je väzobne stíhaný. Absolútny nedostatok pohybových aktivít a akejkolvek činnosti MIMO celu určite nezlepší „možnosť“ predĺžiť vychádzky nad rámec 1 hodiny denne, pretože „možnosť“ predĺžiť vychádzky neznamená aj ich skutočné predĺženie v praxi. Otáznou je aj kvalita a množstvo stravy podávané väzobne stíhaným osobám - jedna vec je jedálny lístok a jeho nutričné hodnoty na papieri, druhá vec je „skutočnosť“ - skutočná kvalita a množstvo podávanej stravy. Otáznou je prístup ku knihám, k akýmkoľvek aktivitám počas pobytu v cele a nemožnosť aktivít mimo cely. Vedel by som ešte dlho pokračovať. **A opakovane a opakovane musím zdôrazniť, že väzobne stíhané osoby sú v právnom zmysle nevinné a často krát majú horšie podmienky vo väzbe ako právoplatne odsúdené osoby vo výkone trestu odňatia slobody.**

Taká bežná predstava občana, že človek vo väzbe si pekne celý deň leží a oddychuje, nič nerobí, a „my“ mu ten pobyt ešte platíme z našich daní, je absolútne vzdialený realite. **Byť zatvorený 23 hodín v malej cele je psychické a aj fyzické peklo. Pochopí to naozaj iba niekto, kto to reálne zažil. Som z väzby „doma“ už viac ako 6 mesiacov, stále nemôžem normálne spať, stále riešim zdravotne komplikácie, ktoré mám po výkone väzby, s tým, že niektoré zdravotné problémy budem mať doživotne, napríklad pokazený zrak.** Nie, väznené osoby by nemali mať podmienky ako v luxusnom hoteli, ale mali by mať možnosť komunikovať so svojimi príbuznými, deťmi, mali by mať možnosť pohybových aktivít mimo cely na dobu výrazne dlhšiu ako je hodina denne, a mali by mať možnosť prijímať stravu, ktorá je „normálna“ a hlavne by sa k väzobne stíhaným osobám malo pristupovať ako k „ľuďom“. Je naozaj nutné zmeniť podmienky výkonu väzby.

Vyspelosť spoločnosti sa vraj posudzuje aj podľa toho, ako sa spoločnosť správa k marginalizovaným skupinám, a teda aj k väzneným osobám – sme naozaj vyspelá spoločnosť? Nie je načase zmeniť aj podmienky výkonu väzby?

ZÁVER:

Základné závery analýzy opisu podmienok vo výkone väzby advokátom JUDr. Martinom Ribárom vrátane opisu podmienok v CPZ, transportu obvineného na súd a umiestnenie v „kobkách“ na súde pri rozhodovaní o väzbe:

Opis všetkých vyššie uvedených skutočností je absurdný s ohľadom na to, že uvedený popis sa vzťahuje na Slovenskú republiku, členskú krajinu EÚ a to v časovom období rokov 2019 – 2021. Uvedené je v príkrom rozpore s odporúčaniami Európskeho výboru na zabránenie mučenia CPT a judikatúrou ESĽP.

Uvedenú absurditu podmienok výkonu väzby, podmienok v CPZ, transportu na súd a čakanie na rozhodovanie o väzbe vystihujú nižšie uvedené autentické citácie JUDr. Martina Ribára :

„...niekedy celé dni (aj týždne) nevidím slnko.“

„V cele je nedostatok denného „prirodzeného“ svetla.“

„Pripadal som si ako zviera. Nie človek, nie ľudská bytosť – ale zviera.“

„Počas rozhodovania o väzbe som bol s ostatnými zatvorený v kobkách v budove súdu. „Kobky“ sú vlastne zamrežované kliecky o rozmere cca – 1,5 x 1,5 m². V takejto kletke som bol zatvorený dlhé hodiny. Bez jedla, pitia.“

„V prípade ak obvinený v kolúznej väzbe nemôže telefonovať a nemá potvrdené návštevy v ÚVV a je umiestnený sám na cele sú jeho podmienky horšie ako vo výkone trestu odňatia slobody v oddieloch doživotných trestov.“

*„Človek, ktorý je v živote aktívny, chodí do práce, športuje, chodí do prírody a zrazu je 23 hodín denne dlhodobo zatvorený v malej cele **tým nesmierne duševne trpí. Po čase aj fyzicky** – bolesťami chrbtice, kĺbov a šliach. Takáto nečinnosť a absolútne obmedzenie pohybu znamená neuveriteľný záber na psychiku.“*

*„Byť zatvorený 23 hodín v malej cele je psychické a aj fyzické peklo. Pochopí to naozaj iba niekto, kto to **reálne zažil**. Som z väzby „doma“ už viac ako 6 mesiacov, stále nemôžem normálne spať, stále riešim zdravotne komplikácie, ktoré mám po výkone väzby, s tým, že **niektoré zdravotné problémy budem mať doživotne, napríklad pokazený zrak.**“*

*„Napriek 15-tim mesiacom vo väzbe **trpím nedostatkom neprerušovaného spánku** – večer nemôžem zaspáť, v noci sa budím (aj niekoľkokrát za noc) na nočné kontroly. Cez deň môžem maximálne zadriemať, o spánku sa nedá hovoriť.“*

*„**Absolútne najhorším a najnáročnejším je však odlúčenie od rodiny**. Od 29.10.2019 do 13.01.2021 mi nebolo povolené telefonovanie s manželkou a mojimi tromi maloletými synmi (**prvý povolený telefonát s manželkou a matkou som mal 13.01.2021. t.j. po viac ako 14-tich mesiacoch kolúznej väzby**). Doteraz som mal povolené iba 2 návštevy – na 1 hodinu som videl manželku za sklenenou stenou. Prvýkrát po takmer 11-tich mesiacoch. **Moje deti som videl doteraz iba 2x – na 20 minút cez video návštevu na obrazovke tabletu cca 25 cm x 15 cm. Prvýkrát som takto videl deti po 13-tich mesiacoch.**“*

*„Je paradoxom, že **de iure nevinný človek – obvinený v kolúznej väzbe má horšie podmienky ako odsúdený umiestnený v ústave na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.**“*

Správa 2022 - PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE - **Správa o právnom štáte 2022**, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku Sprievodný dokument OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Správa o právnom štáte 2022 Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii (ďalej v texte len – „**Správa 2022**“) zo dňa 13.7.2022,

resp.

Správa 2021 - PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE - **Správa o právnom štáte 2021**, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku Sprievodný dokument OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Správa o právnom štáte 2021 Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii (ďalej v texte len – „**Správa 2021**“) zo dňa 20.7.2021

neobsahujú ŽIADNE informácie

vo vzťahu k podmienkam vo výkone väzby, príp. v CPZ, ktoré boli vo verejnom mediálnom priestore prezentované

JUDr. Martinom Ribárom, ale aj inými osobami,

pričom k mediálnej prezentácii podmienok vo výkone väzby, resp. CPZ, a nesúladnosti podmienok vo výkone väzby, resp. CPZ s princípmi právneho štátu, judikatúrou ESĽP – *Laduna v. SR*, ale najmä s predchádzajúcimi odporučeniami CPT

došlo v čase PRED vypracovaním Správy 2022 a Správy 2021.